

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNA
Abonament: 500 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

Reforma învățământului teologic.

— Proiectul Guvernului. —

„Cronica Romanului“ publică în numărul ei din urmă, proiectul de lege pentru învățământul teologic, întocmit de către Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor. Ziarele din capitală anunță, că proiectul va fi supus Parlamentului chiar în sesiunea actuală.

Faptul fiind de-o covârșitoare importanță pentru Biserică, ne simțim datori să ne oprim asupra lui, arătând, în mod sincer și obiectiv, punctul nostru de vedere.

Mai întâi, o observație principiară. Proiectul *depășește* dispozițiile art. 34 din Legea de organizare a Bisericii ortodoxe, care limitează obiectivul legii speciale, — întocmită de Sf. Sinod de acord cu Statul — la stabilirea *programelor* și la normele pentru *numirea* profesorilor. Căci proiectul Guvernului îmbrățișează întreagă problema *organizării școlilor teologice*, care în virtutea principiului de *autonomie*, trebuie să fie rezervată pe seama bisericii.

Nu i se poate contesta Bisericii dreptul fireesc, garantat de legea ei de bază cum și de Statutul de organizare, de a-și aranja o chestiune *internă*, atât de fundamentală, după libera ei determinare și potrivit cu marile idealuri de viață ce-o călăuzesc. Evident, nu ne gândim o clipă să înlăturăm concursul prețios al Statului, mai ales când ne gândim la raporturile strânse de intimitate în cari ține să se găsească cu el Biserica noastră ortodoxă. Dar respectarea *sferelor de competență*, este tocmai o condiție elementară pentru menținerea rodnică a acestor raporturi dintre cele două așezăminte naționale. De aceea nu ne îndoiim că acest proiect de lege, înainte de a fi dus la Parlament, va fi trimis Sfântului Sinod ca să se pronunțe asupra lui.

Al doilea inconvenient principiar este,

că nu înțelegem, cum poate fi supusă chestiunea organizării învățământului *clerical* ortodox debaterilor unui Parlament *eterodox*. Nici un Cult, nici o confesiune recunoscută în Statul nostru, nu este supusă unei asemenea măsuri, căci fiecare are libertatea deplină să-și hotărască singură și fără nici o intervenție externă, modul cum să se desfășoare școala pentru pregătirea *preoților ei*. E posibil, ca numai școala teologică *ortodoxă* să fie organizată cu votul neavenit al catolicilor, protestanților, evreilor etc. din Parlament?

Iată o situațiune penibilă, în care socotim, că nu poate fi adusă tocmai Biserica neamului românesc.

*

Dar să trecem acum și la *cuprinsul* proiectului de lege, spre a vedea în ce măsură corespunde concepției și intereselor Bisericii.

Textele, așa cum sunt formulate, vădesc o tendință *etatistă*, prin faptul, că *formal* școlile teologice stau sub autoritatea Bisericii, dar *în fond* ele sunt conduse de Stat. Anume se institue pe lângă Consiliul central bisericesc o *direcțiune* a învățământului teologic, ajutată de un *Consiliu permanent*, care acesta hotărăște cu puteri depline în toate chestiunile mari ale școlilor teologice (ca numiri, transferări, definitivări, pensionări etc.)

Acest Consiliu se compune din 5 membri, și anume 2 profesori dela Facultatea de teologie, 2 profesori de seminar și 1 profesor de Academie. Dintre aceștia 2 profesori (unul de Academie și altul de seminar) sunt numiți de Sf. Sinod iar 3 profesori de către Minister. *Directorul*, care prezidează acest Consiliu, trebuie să fie pro-

fesor de Facultate, desemnat în înțelegere cu Ministerul și numit cu Decret Regal.

Prin urmare, de îndată ce *Statul* numește majoritatea membrilor, ne întrebăm cum ar mai putea fi socotit acest Consiliu, ca organ al *Bisericii*? De fapt, Episcopatul este cu totul înlăturat dela conducerea școlilor teologice, și peste capul lui, decid preoții în *subordine*, cari fac parte din Consiliul permanent. Căci art. X. o spune categoric, că hotărârile direcției se iau pe baza avizului *conform* al Consiliului, adică aviz *obligator*, pe care voința Patriarhului nu-l poate schimba.

Până și pe membrii comisiei de judecată îi desemnează în mod *obligator* pentru Patriarh, tot Consiliul permanent. Iar pe președintele comisiei îl numește Ministerul *justiției*, dintre magistrații Curții de Apel.

Nici măcar diploma de absolvire a seminarului sau Academiei n'o poate semnă valabil Episcopul, decât dacă alături figurează și semnătura Ministrului. Pe când la Universități, invocându-se autonomia, s'a legiferat chiar zilele trecute, că diploma să fie iscălită numai de rector.

O dispoziție gravă a proiectului este aceea, care se ocupă de *Academiile* teologice din Ardeal, decretând în art. VII. că nu poate exista decât *una* de Mitropolie, iar în Eparhia unde funcționează o Facultate, n'are drept de existență și Academia.

Ar urmă deci, ca *Academiile* noastre din Ardeal, cari au o tradiție frumoasă de peste 60 de ani, să fie condamnate la peire, luându-le locul simple seminarii cu 8 clase de grad secundar.

Academia noastră din Cluj este și decretată desființată prin art. XXI. din proiect, având să-i ia locul o Facultate în cadrul Universității.

Cu părere de rău trebuie s'o spunem, că Biserica noastră din Ardeal se simte lovită adânc prin aceste dispoziții și ea nu va putea consimți nici decum la suprimarea *Academiilor* sale, susținute cu mari și număroase jertfe. Ele servesc în chipul cel mai fericit interesele de viață ale Bisericii, formând o preoțime devotată idealurilor și disciplinei serioase, în care am trăit, muncind cu rodnicie, atâtea decenii de luptă.

A renunță la ele și a acceptă seminarii, ar însemnă să mai fim puși și într'o inadmisibilă stare de inferioritate față de *culte minoritare*, cari toate au Academii teologice.

Iată câteva observații esențiale, cari demonstrează, că proiectul de lege întocmit de Minister, deși pornit de sigur din cele mai bune intențiuni, nu satisface interesele Bisericii.

Nu ne îndoim, că ilustrul profesor Nicolae Iorga, șeful Guvernului și marele iubitor al Bisericii noastre, va găsi mijlocul să rezolve problema învățământului teologic în alte condițiuni, cari să dea deplină satisfacție Bisericii ortodoxe.

Metehnele ortodoxiei noastre

sau

De ce activitatea noastră pastorală nu produce rezultatele dorite?*)

Tema de astăzi: „Cum îți pregătești credincioșii pentru sf. taină a mărturisirii și a cuminecturii...?” s'a mai pus odată într'o conferință preoțească. Eram în anii dintâi ai preoției.

Îmi ziceam: tema-i ușoară. Deschizi Molitvelnicul la rânduiala spovedaniei, dai definiția tainei, transcrii într'o altă variantă îndrumările pentru duhovnici și penitenți, ticluiești câteva amplificări și adăogiri ca să se umplă mai multă hârtie și — lucrarea — e gata. Așa am și făcut-o. O astfel de lucrare, fiindcă nu depășia îngrădirile tipicului ritual, se declara deplin succesă, iar „autorului“ i se aducea „mulțumită protocolară“.

Evident, și atunci ca și astăzi, chestiunile de ordin pastoral se 'nvârteau mai mult în jurul formelor și formulelor. De-atunci au trecut mulți ani. Veleitățile acelea subiective și atât de preconcepute, rând pe rând au dispărut. Cu trecerea anilor, pe măsură ce mi se lărgeau orizonturile de a concepe adevăratul rost al creștinismului, am început a-mi da seama că nici tenorul cântărilor mele, nici predicele stereotipe pline de citate (dela mine n'aveam ce pune), nici ritualele executate cu rigoare tipiconală,

*) Lucrare cetită în conferința preoțească a protopopiatului Cămpeni, ținută la 13 Octomvrie 1931, în parohia Gârda-de-sus.

nu-s suficiente pentru a da vieții enoriașilor mei cuvenita reformă sufletească preconizată de Mântuitorul în cuvintele: „*Pocăți-vă și credeți în Evanghelie. Împărăția lui Dumnezeu aproape este*“. Cuvintele acestea, pentru mine „teologul absolut“, n'aveau importanță mai mare decât oricare altele dintr'o molitivă bunăoară. A trebuit să treacă timp de cetire și meditații până mi-am dat seama că acestea's cuvintele de temelie ale adevăratului creștinism, că Împărăția lui Dumnezeu e singurul liman de mântuire în „marea acestei vieți înălțată de viforul ispitelor“ și năcazurilor. Împărăția aceasta — cum atât de impresionant o spune G. Papini în „Viața lui Isus“ — e răsturnarea Împărăției Răului, a vicleniei, a cruzimei, a trufiei, a prăpastiei; pe câtă vreme Împărăția lui Dumnezeu e Împărăția Binelui, a sincerității, a iubirii, a smereniei. Împărăția Pământului e Împărăția tinei și a cărnii, Împărăția Banului și a pizmei, a zgârceniei, a desfrânării, Împărăția a tot ce râvnesc smintiții și putregăiții lumii. Cine se târește pe pământ, cine scormonește grohând pământul, cine nu vede decât mocirla pământului, e Bestie; cel ce trăește cu ochii la cer dorind cerul, nădăjduind să trăiască veșnic în cer, e Sfânt. Cei mai mulți dintre oameni sunt Bestii; Isus vrea să schimbe Bestiile în Sfinți.

Acesta-i înțelesul firesc și viu al Împărăției lui Dumnezeu. Creștinii sunt ținuți să creadă 'n aceasta Împărăție, căci fără aceasta credință nimeni nu va face cele de trebuință pentru a i se face cetățean. Opera aceasta trebuie s'o săvârșim noi, preoții. A pregăti oamenii pentru sf. taină a mărturisirii și a cuminecăturii înseamnă a-i pregăti pentru această Împărăție. Aceasta-i problema cea mare, problema primordială și veșnică a Bisericii, începutul și sfârșitul tuturor datoriiilor noastre împreunate cu slujba și apostolia noastră. De felul cum vom soluționa problema aceasta depinde mântuirea sau osânda enoriașilor noștri, și mai ales mântuirea și osânda noastră.

*

În cele ce urmează nu voi răspunde la întrebarea: cum îmi pregătesc credincioșii pentru sf. taină a mărturisirii și cuminecăturii, ci, în legătură cu aceasta și ca o complectare a ei, mă voi ocupa de cauzele

pentru care activitatea noastră pastorală nu produce rezultatele dorite. Mirenii cari se mai ocupă de chestiuni religioase dau vina pe preoți, noi pe popor. Adevărul este că: „toți ne-am abătut, împreună netrebnici ne-am făcut“.

Cauzele trebuie să le căutăm în mentalitatea și structura sufletească și a noastră și a poporului nostru. În conferința de azi mă voi ocupa de popor.

Poporul român e superficial în ale credinței religioase.

S'a spus și se afirmă mereu că poporul român e profund religios și ortodox. Afirmația aceasta atât de puțin controlată a trecut pe neobservate în conștiința generală, așa că grație acestei lipse de control și discernământ, noi ne socotim a fi cel mai religios și ortodox popor de viță latină. Durere, nu acesta-i adevărul. Poporul nostru nici n'a avut dela cine moșteni simțul adevărat religios, pentru că părinții lui etnici, Dacii și Romanii, numai religioși n'au fost, în schimb însă erau foarte superstițioși. Despre Daci, spune istoria, că erau războinici, cruzi, disprețuitori de moarte fără seamăn, vicleni, fărnici și de o duplicitate renumită 'n toată lumea. Singura lor idee religioasă era credința 'n nemurirea sufletului, ca de altminteri toate popoarele de rasă tracică. Concepția aceasta era firesc să se desvolte până la maximum, fiind ei pururea 'n război atât ei între ei cât și cu alte popoare. Disprețul de moarte la Daci era o necesitate de existență din punct de vedere al apărării. De-aci se explică de ce s'a desvoltat la ei credința în nemurire, într'o viață viitoare mai bună, cum le spunea proorocul lor Zamolxis, sclavul îmbogățit al lui Pitagora. Ei trăiau în triburi care erau pururea în neînțelegeri și lupte interne. Cât despre Romani istoria spune, că era un popor hrăpăreț, egoist, perfid și viclean. Istoria întreagă este plină de fapte și întâmplări care tradează aceste însușiri ale lor. Despre religia lor istoria ne arată că nu sentimentul lăuntric era precumpănitor, ci forma lui superficială și socială. Superficialitatea aceasta explică caracterul concret și utilitatea religiei lor. La ei fiecare idee, mai mult sau mai puțin abstractă, era ridicată la rangul de divinitate. Esențialul era cultul, doctrina fără impor-

tanță. Câteva cuvinte erau deajuns dacă erau însoțite de riturile obișnuite. Caracterul religios era practic și formalist. Pentru fondul metafizic al religiei Romanii a rătau o firească nepăsare. Tocmai din cauza acestei nepăsări observarea practicelor pur exterioare a fost totdeauna atât de mare. Necredința aceasta însă n'a exclus niciodată credulitatea în superstiții. Când poporul român are astfel de obârșii, nu-i mirare că sentimentul religios, cât este, a rămas superficial, cum îl vedem azi cu ochii. Dela popoarele cu care au venit în atingere Românii n'au putut prinde religiositate, pentru că ele înșile nu erau religioase. Dimpotrivă au luat o sumedenie de însușiri nefaste de cari suferă până 'n ziua de astăzi, și de care cu greu vor scăpa. Așa de exemplu, dela Turci a luat lenea și fatalismul, dela Greci fățarnicia și necinstea; Ungurii ne-or cinstit cu fudulia și sudalmele, în fine, Slavilor le mulțumim perfidia și ipocrizia îmbrăcate 'n odăjdii sfinte. Dar dela Slavi cât am fost subjuțați bisericește am moștenit și ceva bun: credința 'n nemurirea sufletului, numai cât nici credința asta nu izvorește dintr'o convingere adâncă, ci mai ales din multele năcazuri ce-au dat peste noi în cursul vremilor dându-ne nădejdea că dincolo va fi mai bine. De-aici prinoasele, cismecele cele multe și simțul de jertfă ale Voevoților ca Ștefan cel mare, care cum spune Miron Costin, ar fi zidit 44 mănăstiri și biserici. Desigur credința aceasta dela vremile de bejenie încoace a scăzut considerabil, iar dela războiul mondial începe să dispară de tot. Acum deviza e: „ede, bibe, comede, post mortem nulla voluptas“. Cea mai eclatantă dovadă că credința Românului în viața viitoare eră numai de circumstanță. Dar în genere asupra religiosității poporului român sunt de făcut o serie de observațiuni din care putem constata fără multă bătaie de cap lipsa totală de pătrundere mistică a fondului religiunii creștine. Românul nicicând nu și-a bătut capul cu metafizica religiunii, de-aceea nici n'a înțeles-o. Intocmai ca la Romani, de importanță în practica religioasă a românului este împlinirea tuturor formelor și formulelor cultului și ritului. Toate manifestațiunile sufletului românesc în viață, purtare și vorbire dovedesc un

simț religios foarte redus. Aproape întreaga lui viață religioasă constă din datini și superstiții. Aci-i locul să spunem că și superstiția e o credință. Zămislită din cele mai adânci fibre ale sufletului omenesc, alături de enigma creației, alături de efemera bucurie a vieții, ea vrăjește și astăzi închipuirea omului, în mod ocult, ca acum câteva mii de ani.

Încât pentru datini și obiceiuri noi le recunoaștem puterea lor de a ne fi păstrat caracterul religios și specific românesc ca însaș limba, deosebindu-ne de alte neamuri; dar tocmai pentru respectul ce li-l datorăm trebuie îndrumate pe temeiul învățătorei creștinești, ca d. p. priveghiurile, pomenile, colindatul, etc. căci așa cum se practică acum e un nonsens, e absurd mai ales că acum nu ne mai temem că fără aceste datini și obiceiuri ne vor înghiți alte neamuri. Înțeleg să le respectăm ca pe niște reminiscențe și mărturii ale vremilor de urgie și restriște, dar să practicăm numai pe acelea care se pot încadra în credința creștină.

Dar să intrăm în amănunte. Se știe că dogmele credinței creștine sunt stâlpii infalibili ai Bisericii. Aici nu se admite nicio discuție. Dogma spune că Dumnezeu e sfânt, drept și bun; așa fiind calamitățile ce dau peste noi le socotim ca trimese de El pentru îndreptarea noastră, deci va să le primim cu mulțumită, fără cărtire.

Cu toate acestea poporul nostru crede că Diavolul, prin agenții săi „Șarcanul“ și „Șolomățul“, e autorul vișoarelor și furtunilor, de-aceea pentru alungarea lor utilizează fel de fel de mijloace vrăjitoarești ca: împlântarea săcurei în pragul de jos al ușei, a cuțitului în pragul de sus, aprinderea de zdrențe și alte năsbătii. Cu alte cuvinte și Satana ar dirige puterile naturii. Românul când se betegeste recurge la diferite lecuiri: descântece, vrăji, farmece, apă din bortă, apă din 9 păraie, întoarcerea urmei, talismane, etc. fiindcă numai cu d'ald'astea se poate înfrânge puterea Diavolului, care-i autorul boalelor. Înzădar i se va spune că Pravila îl oprește dela sf. cuminecătură dacă aleargă la astfel de doctorii, căci el nu va înceta a practica acest lucru. Așa or apucat din bătrâni și — zic ei — mulți și-or redobândit sănătatea într'acest chip. Degeaba i se va spune că cel ce-și pune nă-

dejdea în astfel de doctori își bat joc de însuși Dumnezeu, socotindu-l neînstare de a-l tămădui. În cazuri de acestea pentru el nu biserica-i autoritate ci o bătrână „ocoșă“, care „ști“. Sunt și acestea niște rămășițe din religia străbunilor noștri ai căror preoți erau totodată și ghicitori, așa cum avem astăzi o samă de ei care „deschid Pravila“, dau de noroc, spun trecutul și mai ales viitorul și tot ce „li se arată“, își fac reclamă furând astfel veniturile preoților canonici, pe cari conștiința nu-i îngăduie să se preteze la astfel de apucături vrăjito-rești. La fel stăm și cu sărbătorile așa zise bogomilice, băbești. Românul nu lucrează în anumite zile cu sfinți mai mult sau mai puțin primejdioși în credința absurdă că-și atrag mânia și răzburarea acelor sfinți. Exemple de acestea avem cu duiumul. În munții noștri oamenii nu lucrează Joile între Paști și Rusalii, fiind acelea zile primejdioase pentru „buholt“ și „piatră“. E și aceasta o reminiscență din politeismul străbunilor noștri, care, iată, după o scurgere de două milenii încă nu s'a șters din conștiința obștească a poporului, în ciuda tuturor propovăduirilor de validitate a dreptei credințe. E o adorare alui Iupiter Tonans și alui Iupiter Fluvius. Marți seara nu se lucrează de frica „Mărtoifului“, Mars zeul războaielor, Vinerea femeile nu lucrează în cinstea zeiței Venus, ca să nu le strice frumseța.

Ce să mai zicem de Toader, Gherman, Precup, Pălia, Foca, Marina-muceniță și alți sfinți mai mari și mai mici cu cari românul se crede 'n termenii cei mai buni dacă le cinstește pomenirea prin nelucrare, clevețe, jocuri, flecării, lucruri contrare unei vieți de creștinească conduită. Că acest fel de practică religioasă e în flagrantă contradicție cu învățătura Bisericii, Românul de asta nu se sinchisește. Principalul este conservarea datinilor din bătrâni. Desigur, veți fi avut și Fr. Voastre atâtea cazuri când creștinii v'au solicitat rugăciuni pentru că s'au îmbolnăvit lucrând în astfel de sărbători. În schimb însă nu i-ați auzit nici odată tânguindu-se că s'or betegit din pricina vre-unui păcat de moarte sau strigător la cer. Când îi pierе o vită se tânguie și se vaietă mai dihai decât Ieremia pe zidurile Ierusalimului, dar când prin păcate grele pierde pe Dumnezeu, nu zice cărc.

Să vedem acum felul cum prăznuiește românul nostru Duminecile și prasnicele poruncite de Biserică. La biserică nu vine des, dar când vine execută toate formalitățile: dă lumină, prescură, se 'nchină, etc. După biserică niciodată nu va pleca imediat acasă înainte de a-și fi exhaustat programul fixat pentru aceea zi. Va da pela primărie să-și plătească „porția“, la pădurar să-și scoată „țâncuș“, la țigan pentru potcoave, la moară pentru măciniș, etc.

Isprăvite acestea, urmează punctul de forță din programă: crâjma. Aici — conform obiceiului moștenit — pe lângă tradiționala băutura, se pune țara la cale, se deslănțuiesc patimi cari de cele mai multe ori degenerază 'n sudalme și bătăi. Așa s'au trezit din moși-strămoși, obicei încuviințat de altfel și de unii preoți bătrâni cari țineau crâjmă. O astfel de prăznuire — firește — numai creștinească nu-i.

Dar să mergem mai departe. Cercetați cu de-amănuntul folklorul nostru: cântecele, chiuiturile, snoavele și anecdotele poporului și vă veți convinge că obiectivul batjocurei, ironiei, sarcasmului este în locul întâi popa și numai după aceea jidovii și țiganii. „Bate Doamne pe popa, etc.“ Apoi: când toacă la biserică, românul traduce sunetele toacii astfel: „Dă la popa, dă la popa“. Apoi, românul spune că popa a avut trei mâni, una de dat, două de luat. Cea de dat a secăt și i-a rămas cele două de luat. „Protopop că-i protopop...“ etc., sunt tot atâtea fulgerări de ironie și dispreț la adresa fețelor bisericesti. Când preotul merge să împărtășească un bolnav, Românul spune că popa merge să oțelească pe cutare. A compară sf. cuminecătură cu oțelul, iar pe preot cu țiganul satului, iată cea mai monstruoasă impietate de care numai atei sunt capabili. Acesta-i creștinismul și ortodoxismul românului de care se face atâta paradă la zile mari? Mulțam de așa creștinism! Dacă Românii ar fi religioși în adevăratul sens al cuvântului, iar nu superficiali cum sunt, desigur că n'ar fi tolerat să se secularizeze averile bisericesti. Când s'a introdus legea stării civile de ce au îngăduit ca să premeargă căsătoria civilă celei bisericesti? Cum se face ca o țară ortodoxă să încheie concordat cu cel mai periculos dușman al ortodoxiei?

Cum poate prinde teren într'un popor religios doctrina francmasonică? Se poate într'o țară ortodoxă atâta dispreț pentru Biserică care vine cu o reformă cuminte cum a fost îndreptăroa calendarului? În conversațiile zilnice atât la popor cât și la intelectuali n'auzi decât spirite și anecdotă cu subînțelesuri erotice, porcoase. Căsnicia-i ridiculizată și distrusă prin adultere și sisteme malthusiane. Orașele gem de institute de prostituție, de orfee, de lupanare, de piese à la Tănase, de dansuri desmățate. Vitrinele librăriilor strălucesc de fotografii obscene, de literatură pornografică, de scrieri în cari se batjocoresc obrazele bisericesti.

Cultul nudului și-a ajuns apogeul, îmbrăcăminte femeiască a trecut peste hotarul cel mai exigent al pudorii. „Misurile“ sunt premiate ca iepele cele frumoase. Ecranul e un focar de răspândire al mamonismului și priapismului. Iată creștinismul și ortodoxia poporului românesc! Că poporul român nu-i credincios au spus-o savanți de-ai noștri cari s'au ocupat cu psihologia poporului românesc, ca Obedenaru, Ralea, Danielescu, Drăghicescu ș. a. Iată ce scrie Drăghicescu: „Românii sunt dintre toate națiunile creștine de orice rit poporul cel mai ateu, cel mai sceptic, cel mai puțin credincios“.

Dar s'auzim și-o părere din Biserică. E a eruditului Vlădică Vartolomeu al Râmnicului.

Iată ce scrie P. Sf. Sa: „In ceea ce privește starea ortodoxă a sufletului românesc ea ne apare sub două forme destul de inferioare și șubrede. La păturile sociale românești, mijlocii și de jos bunioară, ortodoxia nu ne apare decât sub formă inferioară și restrânsă numai la instinctul religios, adică ca o stare absolut rudimentară și primitivă, pe care păturile acestea se mulțumesc s'o împace numai cu ritualul. La păturile culte și suprapuse, starea aceasta a ortodoxiei este mult mai rea, pentru că păturile acestea pare să-și fi pierdut din sufletul lor chiar instinctul religios, ne mai având pentru legăturile cu Biserica ortodoxă a neamului decât un legământ cu desăvârșire extern, provenit dintr'o deprindere ereditară și păstrat de ochii lumii. Dovadă cumcă așa este ne-o dau, în modul cel mai sigur și mai luminos, insis-

tențele mai ale tuturor din pătura această de a li se prescurta cât de mult până și ritualul, aproape la toate slujbele bisericesti pe cari și le mai fac pentru familiile lor“.

Despre simțul religios redus și superficial al poporului românesc s'ar mai putea spune multe. Istoria poporului românesc dela un capăt până la celalalt e plină de certuri, neînțelegeri chiar în vremuri când pericolele amenințau de moarte soarta românismul. Sunt doar cunoscute luptele nesfârșite pentru tron în vechiul regat, intrigăriile dintre frați, apoi luptele principatelor între-olaltă. De aici au și venit atâtea nenorociri pe capul lor, de aici ne explicăm cum au devenit sclavii atâtor neamuri străine. A fost blestemat de Dumnezeu ca în pământurile bogate ale Daciei Traiane să trăiască 'n cea mai mizerabilă sclăvie, mai rău ca'n pustietăți, pe când toți veneticii goi și flămânzi au găsit la noi raiul pe pământ. Ne doare inima când știm cum streinii s'au folosit tot de români și numai de ei ca să-și facă treburile cele mai grele, ca să-și adune bogății dela ei și tot cu ei să și-le păzească. Turcii au reputat biruințele mai ales cu leniceri, cari erau fiii de țărani români. Ungurii și-au păzit hotarele țării furate dela Români tot cu Români grăniceri, pe cari la nevoie îi împrumutau Nemților ca să-i scoată din încurcătură. E în firea Românului să se răsvrătească frate în contra fratelui, și-i mai bucuros să-l stăpânească streinul decât fratele său. În vechiul regat a trebuit să fie adusă o dinastie streină pentru ca să se curme odată luptele fratricide pentru tron. Dacă Români erau religioși, desigur că nu înregistrau în Istorie atâtea năcazuri, atâta zăbavă în calea spre bine și progres.

Superficialitatea în cele religioase a produs în păturile largi ale poporului lipsa interesului pentru cele bisericesti, ignoranța pentru cunoștințele chiar cele mai elementare a învățăturilor creștine: *analfabetismul religios*. Iată de ce Biserica nu mai poate arăta un progres religios mai de dai Doamne. Patru din cinci părți nici nu știu rugăciunile și dacă le știu, nu le înțeleg; de-aceea nici nu se știu ruga numai de formă. Rugăciunea lor e îndreptată mai ales pentru bunuri pământești, sănătate și huzur și cred că Dumnezeu pe cei ce se roagă îi încarcă

cu bunătați, cu bogăție așa cum dedea Iehova jidovilor în Testamentul Vechiu. Dacă cineva a ajuns bătrânețe, adânci Românul zice c'o avut credință, ca și când a fi bătrân e tot una cu a fi credincios. Moare cineva tânăr Românul zice că nu l'o mai răbdat Dumnezeu, ca și când pedeapsa păcatului ar fi moartea fizică. Dar să vedem ce concepție are el despre sf. taine a spovedaniei și cuminecăturii. De-i întreba pe careva că de ce se spovedește, îți va răspunde că așa-i obiceiul. Fapt e că spovedania lui nu purcede dintr'o trebuință profund religioasă, ci mai ales dintr'un obicei moștenit și de ochii lumii. Dovadă eclatantă că așa este, se poate vedea din viața și purtarea lui de după spovedanie, care rămân aceleaș dinnaintea spovedaniei. Semne de o ameliorare nu se prea văd. Creștinul nostru se pocăiește când nu mai poate face păcate. Sub păcate el înțelegeuciderea, incendierea, furtul și desfrânarea. Trufia, pizma, beția, injurăturile și alte păcate de moarte nici nu le mai ia în serios. De puțin știm cum postesc. Postul lor se mărginește numai la mâncări. Ideile, vorbele, faptele sunt tot cele dinnaintea prinderii postului. Incât pentru sf. taină a cuminecăturii creștinii noștri socot că-i suficient dacă se cuminecă când-îs betegi sau în pericol de moarte. Ba, drept culme de stranie ignoranță, am auzit însumi câțiva bătrâni care mulțumeau lui Dumnezeu că încă nu s'or cuminecat niciodată. Fuseseră adevărați sănătoși tun și așa n'or avut nevoie de sf. cuminecătură. Pentru ei nu-i autoritate porunca sf. Biserici care normează patru cuminecări într'un an, nici cuvântul Evangheliei care într'atâtea locuri ne îndeamnă la aceste operațiuni sufletești. Autoritate-s datinile rămase din bătrâni. Cei mai mulți preoți, de dragul popularității, le încuviințează.

Acestea-s metehnele ortodoxiei poporului.

Pr. Ioan Todea-Arieșeni.

Lista deputaților mireni aleși în eparhia Clujului. 1. Cercul *Cluj*: Dr. Silviu Dragomir, prof. univ. Cluj, Dr. Laurian Gherman, director de bancă Cluj. 2. Cercul *Huedin*: Octavian Goga, f. ministru Ciucea, Dr. Petru Metes, adv. Cluj. 3. Cercul *Hida*: Gh. Bogdan-Duica, profes. univ. Cluj, Dr. Iulian Domșa, adv. Zălau. 4. Cercul *Tg.-Lăpușului*: Dr. G. Petruțiu, adv. Tg.-Lăpușului, Nicolae Perhaită, propr. Tg.-Lăpușului. 5. Cercul *Surdac-Copalnic*:

Alexandru Iancu, ing. în penz. Baia-mare, Dr. Ioan Matei, prof. Cluj. 6. Cercul *Dej*: Dr. Ioan Prodan, adv. Dej, I. Ciupe, rev. școl. Dej. 7. Cercul *Prundul-Bârgăului*: Dr. Gh. Pavel, medic Prundul-Bârgăului, Atanasie Bejan, director Bistrița. 8. Cercul *Bistrița*: Dr. Mihail Șerban, prof. Cluj, Dr. Ioan Lazar, adv. Bistrița. 9. Cercul *Deda*: Ioan B. Popescu, primar Reghin, Dr. Ioan Vescan, adv. Tg.-Mureș. 10. Cercul *Reghin*: Dr. Eugen Nicoară, medic Reghin, Dr. V. Nicolescu, medic Reghin. 11. Cercul *Tg.-Mureș*: Dr. Emil Dandea, adv. Tg.-Mureș, Dr. Aurel Baciu, adv. Tg.-Mureș. 12. Cercul *Luduş*: Dr. Alexandru Dragomir, adv. Cluj, Dr. Emil Panaitescu, prof. univ. Cluj. 13. Cercul *Turda*: Alexandru Lapedatu, prof. univ. Cluj, Dr. Mihail Moldovan, adv. Turda. 14. Cercul *Aiud*: Dr. Victor Stanciu, prof. univ. Cluj, Dr. Adrian Dărămuș, adv. Aiud. 15. Cercul *Baia-de-Arieș*: Dr. Victor Stanciu, prof. univ. Cluj, Dr. Lazar Chirilă, prof. Cluj. 16. Cercul *Albac*: Dr. Sextil Pușcariu, prof. univ. Cluj, Dr. Remus Pașca, adv. Cămpeni. 17. Cercul *Cămpeni*: Dr. Ioan Goia, prof. univ. Cluj, Dr. Remus Furdui, adv. Cămpeni. 18. Cercul *Abrud*: Dr. Candin David, adv. Abrud, Ioan Micu, prof. Abrud. 19. Cercul *Zlatna*: Dr. Emil Teșosu, prof. univ. Cluj, Ioan Rusu-Abrudeanu, București. 20. Cercul *Alba-Iulia*: Dr. Ioan Pop, adv. Alba-Iulia, Dr. Florian Medrea, șeful siguranței Cluj.

CRONICĂ

Parastas. Duminecă, 13 Martie, Societatea „Credința Ortodoxă” a studenților dela Academia teologică din Cluj, împlinind un act de creștinească pietate, a organizat serviciul unui parastas pentru sufletele celor 40 de moldoveni masacrați de bolșevici la Nistru, în noaptea zilei de 23 Februarie, pe când voiau să scape din iadul bolșevic, trecând în România. Slujba parastasului a fost săvârșită de către părintele consilier-secretar eparhial, Laurențiu Curea, iar răspunsurile au fost date de corul Societății. Prin acest creștinesc gest, studenții teologi și-au unit glasul lor de rugăciune cu al tuturor ce au depus o lacrimă de durere pe mormântul martiric al românilor de peste Nistru.

Minciuni grofești. La 3 Martie c. partidul maghiar a ținut în București o ședință a parlamentarilor unguri sub prezidenția grofului Bethlen. Ocupându-se între altele și cu executarea reformei agrare în comunicatul publicat în „Kelleti Ujság” (din 6 Martie c.) spune „că executarea reformei agrare s'a făcut cu o nemai pomenită ne-

dreptate și părtinire, înlăturându-se preoții minoritari dela distribuirea pământului, pe când preoții majoritari (ai bisericilor românești N. R.) ori cât de mic ar fi numărul lor în anumite ținuturi, au primit competența legală cu mulți ani înainte, iar minoritarii așteaptă fără nădejde împlinirea legii". Comparându-l cu realitatea constatăm că acest comunicat este tendențios și plin de neadevăr. Numai în eparhia ortodoxă a Clujului avem 44 parohii matere și 59 filii cari n'au nici un feliu de sesiune, apoi 307 de parohii și filii cari nu sunt împroprietărite în întregime, decât în parte și numai 89 parohii sunt împroprietărite și au cota legală de câte 50 jug. cu pădurea lăolaltă, cu toate că am făcut în continuu intervenții la forurile în drept. După cât știm noi aici nu există parohie rom. cat., reformată sau unitară care să nu aibă sesiune parohială, ba unele au chiar mai mult decât cota legală, și încă din timpuri vechi, pământ de prima clasă și nu niște părloage, cum au cele mai multe dintre parohiile noastre. Publicarea unui comunicat ca și cel de mai sus, înseamnă deapreptul o provocare la agitație contra statului și bisericilor noastre și ar fi de datoria Min. de Agricultură să-i dea desmintire oficială.

	PARTEA OFICIALĂ	
--	------------------------	---

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 1848—1932.

Comunicat oficial.

Prin jurnalul Consiliului de Ministri Nr. 218 din 15 Februarie a. c., s'a hotărît ca toată corespondența poștală oficială a autorităților de stat să fie primită spre expediere, fără a mai avea aplicate timbre poștale, care dela 16 Martie a. c. se retrag din circulație.

Pentru a putea fi primită la expediere corespondența va fi închisă în plicuri cu antetul autorității respective, va purta numărul oficial de expediere, iar pe verso va avea aplicat sigilul autorității și va fi predată la oficiul de expediere cu condica de transport.

Toate timbrele oficiale, pe care autori-

tățile le vor mai avea la 16 Martie, vor fi restituite imediat oficiului dela care au fost ridicate, cerând acestuia înapoierea chitanței ce a fost dată la primirea timbrelor, dacă chitanța nu se mai află în posesiunea oficiului, se va cere o chitanță de primire, urmând ca astfel să fie descărcată partida cu valoarea timbrelor înapoiate. În consecință aducem la cunoștința oficiilor în subordine să ia cele mai severe măsuri.

Ca să nu se întrebuițeze corespondența oficială decât pentru necesitățile de cult și nu pentru chestiuni străine bisericii, cunoscând că autoritatea care va fi dovedită că procedează altfel, va pierde pentru totdeauna dreptul la gratuitate, iar persoanele vinovate vor fi pasibile de pedeapsă.

Se menționează că cheltuelile cu expedierea corespondenței continuă a fi suportată de stat și pe viitor.

Cluj, la 15 Martie 1932.

Consiliul eparhial.

Nr. 362—1932.

(6) 1—2

CONCURS

Prin aceasta se publică concurs, cu termen de 15 zile dela data primei publicări în „Renașterea“, pentru întregirea parohiei de clasa a III-a Muntele-Rece, protopopiatul Cluj.

Venitele acestui post sunt:

1. Salar dela Stat.
2. Casă parohială cu supraedificate.
3. Sesiune parohială de 20 jug.
4. Bir dela fiecare fum 100 Lei.
5. Stola stabilită în consiliul parohial din 10 Martie 1932.

Candidații își vor înainta actele, împreună cu aprobarea Prea Sfinției Sale, la acest oficiu în termenul arătat și cu învoirea subsemnatului se pot prezenta prealabil în parohie.

Cluj, la 14 Martie 1932.

Nicolae Vasîu, protopop.

NOU! A apărut: NOU!

**CARTEA DE RUGĂCIUNI
„PÂINEA VIETII“**

ediție nouă, refăcută și complectată.

Prețul Lei 30— plus porto postal.

Se află de vânzare la Librăria Eparhială
Cluj. Piața Cuza Vodă Nr. 6. Cluj.